

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Falsterbo i oktober - guide til efterårets trækobs

Falsterbo-halvøen er klodens mest alsidige sted at se efterårets fugletræk, og for mange er et besøg af kortere og længere varighed et obligatorisk indslag i løbet af fugleåret. Færre besøger Falsterbo i oktober, men det kan give fugledage, man aldrig glemmer.

De fleste besøger Falsterbo i september, hvor trækket er mest artsblandet, og vejret generelt mere behageligt end længere fremme på efteråret.

Først på måneden kan man være heldig med en af de store dage med over 1000 trækkende hvepsevåger, blandt rovfuglene er artsvariationen størst midt i måneden, og frem på måneden tiltager trækket af småfugle, der kan nå op i sekscifrede antal på en stor dag, når man nærmer sig månedens slutning.

Ulempen ved september er det enorme antal besøgende og et træk, der i perioder næsten udebliver, som man sørgeligt har måttet konstatere, når varme og østenvinde skabte perioder af "Indian summer".

Færre besøger Falsterbo i oktober, og det er synd. Når kalenderen skifter måned, skifter trækket karakter.

Arterne blive færre, men individerne større og antallene utrolige. Læg dertil dage med klart, koldt vejr, højt til loftet og uforlignelig skønhed, hvor efterårsgyldne løv inciterende blander sig med frostklar morgenluft, og

opskriften på dage, der aldrig glemmes, er skrevet.

Mere efter foto.

Spurvehøgen registreres årligt i titusinder, på topdagene med op til et par tusinde. Den har en lang træktid og kan ses fra først i august til sidst i november. Foto: Klaus Malling Olsen

Rovfuglene største oplevelser

Rovfugletrækket er Falsterbos største attraktion. Musvågernes træk har gennem de senere årtier gradvis forskubbet sig til en top midt i oktober, og den tidligere “første top” i septembers sidste halvdel er nu næsten borte.

Antallet af røde glenter har været jævnt stigende, og med en top plus-minus ti dage fra månedsskiftet september-oktober bliver indslaget af de smukke fugle stort. Har det været gnaverår i Lapland blander masser af fjeldvåger sig med musvågerne, og oktober er også de nordiske ørnes måned.

Vejret er afgørende for fugleoplevelser

De største dage med rovfugletræk falder, når kulde nordfra trænger mod syd. Bliver vinden svag og luften kold, er der næsten garanti for et af de eftertragtede lavinetræk af rovfugle. Traditionelt er sydvestlig vind det gunstigste, men de senere år har vist, at øger vinden fra svag til frisk (over 5-6 meter pr. sekund), bremses musvågerne, og trækket kan passere Øresund længere mod nord.

Selv mindes jeg en dag med 7-8 sekundmeters sydvestlig vind, hvor jeg klogeligt valgte at tage til Helsingør. Det gav over 4000 trækkende musvåger, mens Falsterbo scorede et rent nul. Andre rovfugle er mindre sårbare overfor frisk modvind.

Mere efter foto.

Musvåger kan ses i tusindvis over Falsterbo. Foto: Klaus Malling Olsen

I øvrigt er vindretningen bestemmende for, hvor man anbringer sig for at overskue trækket. Svag vind koncentrerer trækket over en korridor fra Falsterbokanalen midt over den store lyngheide Ljungen og til udtræk over Falsterbo Fyr og Nabben. Drejer vinden mod vest og nord, forskubbes trækket sydpå, og da er de bedste observationssteder Falsterbokanalens sydlige del samt Nabben.

Er vinden i det østlige hjørne, overvåges trækket bedst lige ved Falsterbo fyr, da trækket skubbes ud mod Øresundskysten og slipper land omkring fyret. Er vinden svagere fra øst og sydøst, eller sydlig, er Ljungen fortsat god.

Enorme fuglesværme

Rovfuglene er ikke den eneste attraktion. De enorme sværme af ringduer, der for mange er selve fugletrækkets sjæl, dominerer på klare dage, hvor skyer af højtflyvende duer kan dække store dele af himlen.

Er det overskyet, tvinges trækket længere ned, og trækket kan da blive helt ufatteligt, hvis flokke på tusinder af duer støder sammen og næsten i panik cirkler et par gange, før de tager springet ud over sundet.

Mere efter foto.

Tætte flokke af ringduer er for mange selve fugletrækkets sjæl, og intetsteds ses de bedre end under en klar oktoberdag ved Falsterbo. Foto: Klaus Malling Olsen

Tidligt på måneden er strømmen af finkefugle fortsat stor, og årligt er der dage med flere hundrede tusinde bog- og kvækerfinker, der i bølgende bånd blander sig med mængder af andre småfugle, som tætte stæreflokke eller spredte grupper af muntert pippende engpibere. Andre dage er det tætte flokke af urolige blåmejser, der dominerer billedet.

Over havet foregår der på dage med sydlig vind et stort træk af gæs og ænder. Knorte- og bramgæs kan trække i tusindtal visse dage, andre dage er det tætte ederfugleflokke, der dominerer syd-himlen, ligesom sådanne vinde kan give overraskelser som dværgmåger og kjover.

Mere efter foto.

På de bedste dage trækker titusinder af bramgæs – gerne i forbindelse med kuldefremstød nordfra. Foto: Klaus Malling Olsen

Nogle år ser man desuden invasionsarter nordfra som korsnæb, grå- og hvidsisker samt nøddekrige (der i normale år dog er hyppigst i september). Sjældenheder, der mest er truffet i oktober (og november), er islom, hvidnæbbet lom, stor skrigeørn, jagtfalk, schwarz løvsanger, brun løvsanger og fuglekongesanger.

Sådan kommer du til Falsterbo

Kommer man fra København, kører man efter passagen af Øresundsbroen et par km. til afkørslen mod motorvejen til Trelleborg. Kommer man fra svenskesiden, drejes i Malmös sydlige udkant fra og ad samme vej. Ved Vellinge kører man fra ved afvisning mod Skanör Falsterbo, og fortsætter mod vest langs Höllviken og passerer Falsterbo-broen. Herfra køres vestpå ad vej 100.

Snart ser man på venstre side den store hede Ljungen. Siden kommer man til en rundkørsel og fortsætter sydpå langs kanten af Ljungen, siden gennem spredt bebyggelse, til man kommer til Falsterbo.

Herfra følges skilte mod golfbanen. Når man nærmer sig denne, ser man de første biler parkeret i vejkanterne, da parkeringsmuligheder er ringe for de mange besøgende – at der normalt er hundredevis af p-pladser ledige på golfbanens område er bare ærgerligt. Man er nu fremme ved 1 og kan finde optikken frem.

De gode obssteder:

1. Nabben med Falsterbo Fyr og Kolabakken.

Det traditionelle sted for morgenens træk. De magelige eller taktisk indstillede bevæger sig op på den lille knold Kolabakken for at overskue trækket, der passerer lige over her, uforstyrret af de bølgebrus, der kan hæmme

mulighederne for at opfatte trækfuglenes kald ude på selve Nabben. Bakken består af spildkul fra tiden, da man havde vippefyr, deraf navnet "Kolabakken", der betyder "Kul-bakken" på dansk. Man kan fortsætte over golfbanen til fyret og sydpå. Ved passagen af golfbanen må man konstant tage hensyn til golfspillet, især på første stykke frem mod fyret. Vel fremme ved fyret kan man fortsætte mod syd til observationspladsen Nabben, der tidligere udgjorde Sveriges sydvestspids, men nu er vokset sammen med den fortsat ekspanderende sandrevle Måklappen. Trækket ses fint herfra, og er trækket småt, kan man fordrive tiden med at se efter ænder, vadefugle og sæler.

Fyrhaven huser mange rastende småfugle. Der bedrives ringmærkning her og uden for fyrhaven, og det er forbudt at nærme sig nettene -ringmærkerne har på nogle dage virkeligt travlt, især hvis flokke på hundreder af hakkende blåmejser går i. Det er "no go" at fotografere ringmærkerne i aktion eller upassende at kritisere dem, hvis man ikke synes om ringmærkning.

En flot han af lille korsnæb er fanget til ringmærkning og forevises her før den slippes. Foto: Klaus Malling Olsen

I fyret er der åbent i weekenderne. Her er der en lille udstilling, der er mulighed for at købe kaffe med “Karins legendariske hemlagade kanelbullar” samt et bogudsalg med bl.a. antikvarisk litteratur. Uden for fyrehaven samles de grupper, der har bestilt guidning, eller også ser man den karismatiske P. G. Bentz i aktion foran en gruppe tilhørere – Rudebecktraditionen ført videre i bedste regi. Ringmærkes en sjælden fugl, bliver den forevist

ved fyret på et angivet tidspunkt. Servicen fra fuglestationens side er af ret ny dato og vil positivt overraske de, der ikke har besøgt stedet i årtier. Her og ved p-pladsen findes toiletter.

Hvilke vindforhold er gode?

Nabben er det mest alsidige sted, der kan benyttes i stort set alle vejrforhold. Bedst er svage vestlige vinde, hvor trækket passerer lige over Kolabakken og Nabben. Ved østlige vinde er stranden udfor fyret et godt sted, da mange fugle trækker over Øresundskysten.

2. Ljungen

Falsterbo-havøens midterdel domineres af den store lynghede, Ljungen. Med sit vidstrakte udsyn er det er fremragende sted at se rovfugletrækket. Det traditionelle observationssted er "folkehjørnet" - hedens sydvestlige hjørne, hvor vejen svinger mod nord. Her er p-plads lige ved campingpladsen, og man kan anbringe sig på heden og afvente trækket. De fleste vælger – næsten pr. tradition – at sætte sig her, og hundreder samler sig på de store dage. Andre vælger at placere sig midt på Ljungen, hvor udsynet er optimalt. Bemærk, at toiletforholdene højst begrænser sig til et tidvis noget overbelastet tørkloset.

Hvilke vindforhold er gode?

Svage vinde fra vest til syd er bedst. Da passerer trækket lige over hjørnet. Drejer vinden mod syd, forskydes trækket nordpå, og man placerer sig da bedst på heden lige syd for rundkørslen. Man parkerer ved husene over for de blå skilte, og kravler siden over hegnet ud på heden. Her overskues trækket i sydligere til sydøstlige vinde fint. Friskere østlige vinde bør dog undgås, ligesom nordlige til nordvestlige vinde forskyder trækket sydpå. Da ser man det meste i modlys. Det kan der også være en udfordring i, men mon ikke de fleste hellere vil se trækket tæt på og i bedre lys? Så er det Falsterbokanalen, der gælder.

Ljungen. "Folkehjørnet" er velbesøgt, men nu om dage sjældent så voldsomt som her, hvor arrangementet "bivråkens dag" afholdes. Foto: Klaus Malling Olsen

3. Falsterbokanalen

Falsterbokanalen er anlagt under anden verdenskrig. Da Falsterbokanalen her er smallest, og rovfuglene nødt til trækker alt for langt væk fra land, er "kanalen" blevet et stadigt mere populært sted at se trækket, efter det blev opdaget af innovative danskere sidst i 1970'erne. Hele vejen langs kanalen går en vej, der mod syd ender ved vandrerhjemmet Lotsvilla' n. Her er der fint udsyn ind over land, og forskydes trækket mod nord, er det let at flytte position.

Hvilke vindforhold er gode?

Intet sted på Falsterbohalvøen er bedre i vinde mellem nord og vest end Falsterbokanalens sydlige del. Trækket passerer lige over Lotsvilla' n og overskues let herfra. Der er en tendens til, at trækket først på dagen passerer ret langt i syd for gradvis at forskyde sig mod nord i løbet af dagen. I så fald er kanalens midterste del bedre. Dog er udsynet bagud ikke så godt som ved p-pladsen ved Lotsvillan.

Danskere har taget opstilling ved Falsterbkanalen, hvor rovfugletrækket i vestlige til nordvestlige vinde passerer lige over. Foto: Klaus Malling Olsen

Falsterbo er ”dansk”

Som træksted er Falsterbo en dansk opfindelse. Først i 1930'erne besøgte Aage Vedel Tåning stedet for at undersøge, om det var her, alle de rovfugle, han om efteråret så trække gennem Sydsjælland, stammede fra. Det fik han bekræftet og publicerede i DOFT den første artikel om rovfugletrækket ved Falsterbo. I 1940'erne overvåges trækket mere systematisk af den legendariske professor Gustav Rudebeck, der doktorerede på visuelle observationer af trækket. Siden var den venlige, karismatiske mand en skattet gæst, der selv i høj alder begejstrede og inspirerede gennem sit dybt engagerede, usnobbende væsen. En legende og en rollemodel, mange kunne tage ved lære af.

 Dato:
07. 10. 2015

 Skrevet af:
Klaus Malling Olsen

 Fotos af:
Klaus Malling Olsen

Emner:

OPLEVELSER I FELTEN

Tags:

FALSTERBO, FELTORNITOLOGI